

مطالبه از صنعت دارو نباید تولید داروی ارزان باشد

written by پگاه حبیبی | ۱۴۰۱/۰۱/۲۰

دارو به‌عنوان یک کالای استراتژیک نقش بسیار مهمی در توسعه اقتصادی و تجاری کشورها ایفا می‌کند. در این سال‌ها کشورهای مختلف با سرمایه‌گذاری در صنعت دارو توانسته‌اند علاوه بر تامین نیازهای داخلی خود، در تجارت خارجی نیز نقش‌آفرینی داشته باشند و گول‌های دارویی بین‌المللی را شکل دهند. ایران نیز با توجه به ظرفیت‌های علمی و اجرایی خود در سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای در حوزه دارو داشته است و با تکیه بر ظرفیت‌های تولید، می‌تواند حضور پررنگی در بازار دارویی کشورهای منطقه داشته باشد. اما کارشناسان و دست‌اندرکاران حوزه اقتصاد و دارو معتقدند در کشور ما هنوز از این ظرفیت‌های صادراتی به درستی استفاده نشده است و همین مسئله باعث شده تا توسعه اقتصادی صنعت داروی کشور نتواند به جایگاه واقعی خود دست پیدا کند. دلیل این ناکامی چیست و چه راهکارهایی برای اصلاح آن وجود دارد؟ این پرسش‌ها را با دکتر هاله حامدی‌فر؛ نایب رئیس هیات مدیره سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران مطرح کرده‌ایم که شرح آن را در ادامه می‌خوانید:

• به عنوان نخستین پرسش شما مهم‌ترین چالش‌هایی را که موجب به ثمر نرسیدن اهداف صادراتی صنعت دارو شده است، کدام موارد می‌دانید؟

در پاسخ به این پرسش باید گفت که دو موضوع چالش‌برانگیز اصلی قاچاق معکوس و تحریم‌های بانکی در مسیر صادرات دارویی کشور وجود دارد. در این زمینه بدون شک چالش اصلی صادرات دارو در حال حاضر موضوع قاچاق معکوس است. آمارها در این زمینه نشان می‌دهد از زمانی که ارز کشور دو نرخی شده، طی سال‌های گذشته به طور مداوم میزان صادرات قانونی دارو در یک روند نزولی کاهش پیدا کرده است. دلیل هم این است که قیمت دارو در کشور به علت اختصاص ارز ترجیحی، نسبت به قیمت واقعی آن بسیار پایین است و سوداگران در کشورهای همسایه این داروها را از طریق قاچاق از کشور خارج می‌کنند.

• این قاچاق معکوس چه زیان‌هایی در پی دارد؟

این موضوع متأسفانه زیان چندوجهی برای کشور در پی دارد. در درجه اول سرمایه‌های کشور که قرار است در قالب سوبسید و یارانه‌های حمایتی دارو، در اختیار بیماران و مصرف‌کنندگان داخلی قرار گیرد و پرداخت از جیب بیماران را کاهش دهد، به این شکل از کشور خارج می‌شود و سود آن نصیب سوداگران و مردم کشورهای دیگر می‌شود. در عین حال خروج دارو از کشور به این شکل، موجب از بین رفتن بازار صادراتی داروی ما در کشورهای همسایه می‌شود و فرصت ارزآوری، توسعه و اشتغالی را که می‌توانست در کنار

صادرات ایجاد شود، از بین می‌برد.

• نقش تحریم‌های بانکی را در عدم توفیق صادرات حوزه دارو چگونه ارزیابی می‌کنید؟

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، مسئله دیگر در این باره، موضوع تحریم‌های بانکی و مسائل دیپلماتیک است که چندین سال است صادرات دارویی کشور را تحت تاثیر قرار داده است. در هر حال صادرات موضوعی است که نیاز به سیستم‌های شفاف بانکی دارد و باید در آن نقل و انتقالات پول به راحتی انجام شود. این در حالی است که می‌بینیم که شرکت‌هایی که حتی صادرات دارو به کشور سوریه را نیز انجام داده‌اند، از ۳ سال پیش تا کنون نتوانسته‌اند پول خود را به کشور بازگردانند. بنابراین سرمایه در گردش و سود منطقی آنها نیز تحت تاثیر این موضوع قرار گرفته است.

• به سرمایه در گردش شرکت‌های دارویی اشاره کردید، آیا قدرت مالی شرکت‌های داروسازی کشور نیز در فعالیت آنها در حوزه صادرات نقش داشته است؟

طبیعتاً بحث پایین بودن قدرت مالی و نداشتن توان بازسازی و بهسازی شرکت‌های داروسازی نیز می‌تواند در این زمینه موثر باشد. زیرا این شرکت‌ها برای حضور موفق در عرصه‌های تجاری باید در زمینه استقرار سیستم‌های جی‌ام‌پی بین‌المللی مبالغ بالایی هزینه کنند ولی شرایط نقدینگی کنونی در بسیاری موارد این اجازه را به آنها نمی‌دهد. البته این قدرت مالی تنها مربوط به تحریم‌های بانکی نمی‌شود و سود بسیار پایین تولید دارو در کشور نیز تاثیر به‌سزایی در این موارد دارد. در واقع وقتی خرید تجهیزات با ارز نیمایی باشد ولی تولیدکننده مجبور به فروش دارو بر مبنای قیمت ارز ترجیحی شود، طبیعتاً قدرت مالی به حدی نخواهد بود که فعالان صنعت تولید دارو بتوانند مانند رقبای خارجی خود در این عرصه فعالیت کنند.

• به نکته‌ای اشاره کردید که گلايه اصلی بسیاری از تولیدکنندگان داروست اما چرا چنین سیاستی بر این صنعت حکمفرماست؟

راهکارهای مناسب برای مانع زدایی و رسیدن به استانداردهای جهانی مستلزم این است که ما الگوهای موفق بین‌المللی را در این زمینه بررسی کنیم و بر اساس آن یک راهکار بومی شده برای کشور در نظر بگیریم. بر این اساس مشخص است ما برای این‌که بتوانیم به استانداردهای بین‌المللی نزدیک شویم و برای این‌که بتوانیم موانع موجود را رفع کنیم، باید به تقویت صنعت پردازیم. ولی تصمیم‌گیری‌ها به دلیل سیاست‌های غلط به‌طور ناخواسته در جهت سرکوب صنعت قرار گرفته‌اند. طبیعتاً صنعتی که سرکوب شده باشد نمی‌تواند شکوفا، ارزآور و در حد استانداردهای بین‌المللی باشد. ما باید برنامه‌ریزی صنعت دارو را در جهت رشد آن قرار دهیم. این برنامه‌ریزی‌ها می‌تواند شامل مواردی مانند تعدد محصولات، تکنولوژی‌های بالاتر، کیفیت بهتر، بسته‌بندی‌های مرغوب‌تر و بازارهای جدیدتر باشد. در صورتی که به این مسائل به شکل مطلوب پردازیم، مسیرها روی صنعت داروسازی کشور باز خواهد شد. ولی اگر تمام تمرکز بر پایین نگه داشتن غیرمنطقی قیمت‌ها بدون توجه به چالش‌ها و نیازهای تولید باشد، نمی‌توان انتظار داشت در مسیر درست قرار بگیریم.

• قیمت‌گذاری منطقی دارو چه تاثیری بر کیفیت دارو دارد؟

هزینه کردن در راستای کیفیت امری وابسته به بنیه اقتصادی بنگاه‌ها است، البته ما در صنعت دارو یک کف کیفیت داریم که همان فارماکوپه است، در واقع یا نباید دارو تولید کنیم یا باید حداقل‌های کیفی را رعایت کنیم. ولی مسلماً پزشکان، بیماران و خود تولیدکنندگان توقع دارند که بتوانند محصولی با کیفیت مطلوب‌تر، خلوص بالاتر و فرمولاسیون‌های بهتر به دست بیماران برسد که این موضوع مستلزم هزینه‌کرد در تحقیق و توسعه و خرید مواد اولیه از تامین‌کننده‌های بهتر است. بنابراین ما هرچه تلاش کنیم قیمت دارو را به سمت منطقی‌تر شدن ببریم می‌توانیم امیدوار باشیم که در مسیر بهبود کیفیت بهتر حرکت کنیم. کیفیت دارو نیز یک زنجیره طولانی است که کیفیت خود دارو، کیفیت خدمات، بسته‌بندی، نوع ارائه و نحوه مصرف آن را شامل می‌شود.

• با توجه به این موارد چرا سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های نهادهای بالادست به این سمت و سو حرکت نمی‌کنند؟

در خصوص قیمت‌گذاری دستوری اشتباهی ایجاد شده است که «پایین بودن هزینه دارو» یک مطالبه عمومی است و هیچ‌کس در قسمت‌های تولید، مصرف و سیاست‌گذاری نیست که این مطالبه را نداشته باشد. اما پایین آوردن هزینه دارو برای مردم، مصرف‌کنندگان و به ویژه دهک‌های پایین جامعه به معنی درخواست برای تولید داروی ارزان قیمت نیست. این یک سیاست اشتباه است که ما با فشار به صنعت، از تولیدکننده بخواهیم داروی ارزان قیمت تولید کند تا بیمار هزینه کمتری بپردازد.

تجربه کشورهای توسعه یافته و موفق در زمینه تامین داروی بیماران و نظام سلامت نشان می‌دهد آنها بودجه‌های حمایتی برای دارو دارند و مدیریت صحیح این بودجه است که رضایتمندی موجود را ایجاد می‌کند. این موضوع به معنی آزاد شدن قیمت‌گذاری دارو نیست اما قیمت‌گذاری سرکوبی و مطالبه داروی ارزان قیمت نیز مطالبه غلطی است.

در نهایت این‌که ما باید از صنعت مطالبه داروهای جدید، تحقیق و توسعه بیشتر، داروهای کیفیت بالاتر و صادرات بیشتر داشته باشیم و از طرف دیگر بیماران را در تامین هزینه‌های دارو حمایت کنیم. این بودجه باید تحت مدیریت درست قرار گیرد تا به سمت دهک‌های آسیب‌پذیرتر و بیمارانی که در تامین داروهای خود با مشکل مواجه هستند هدایت شود.